

Kmetijske novice.

Čudna prikazen. Lansko leto je ostalo pri nas več krav jalovih. Čudili smo se nad tem in marsikteri gospodar je godernjal. Unidan pa smo brali v českim kmet. časniku, da ravno taka je bila lani na Nemškem in Francozskem.

Redka prigodba. Kralj holandski ima v svoji štali že od 6. leta žlahno kobilo, ki mu je lansko poletje — 28 let stara — storila lepo in krepko žebè.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Čudo človeškega glasa.

Človeški glas je eden nar večih čudodel Stvarnikovih. Naprava njegova je tako čudovita, da je vredna da jo premišluje vsakdo.

Od kod nek pride, da si v stanu glas od sebe dati? To dela naprava tvojega gerla. Majhen predor, ki v sapnik pelje, dela glas, ko se zrak naglo po njem požene. Sapnik je iz okroglih hrustancev, ki so s kožo med seboj zvezani. Na svojem predoru ima pokrovček, ki se odpre, da zraku, ki se ima iz te cevi pahniti, pot napravi. Odpira pa se bolj ali manj, kakor je treba, da se glasovi ali zvuki glasa spremené in pomnožé; in se zapre, kadar požiramo, da jed, ki čez-nj skoz požiravnik v želodec derčí, v sapnik ne more. Skušnja uči, da človeški glas lahko dvanajst polnih glasov ali zvukov daja. Po ti različnosti mora tudi sapnik v dvanajstero enacij delov razdeljen biti. In ker ste strani precepljenega sapnika nek za deseti del pavca saksebi, se dá iz tega zrajtati, da glas lahko razdeli polni zvuk v sto drugih, in da je človek v stanu 2400 različnih glasov od sebe dati, ki jih uho še razloči.

Al po ti, dasiravno čudopolni napravi smo še malo pred živaljo. V tem še le se pokaže prednost človeka, da zrak lahko tako stiskamo in svoj glas tako vpodobljamo, da s tem čerke in besede izrekujemo. K temu pomagajo nebó, zobje in ustnice.

Zanimivo je razne glasnice premišljevat, ki jih usta popolnoma priprosto izrekujejo. Ko se čerka *a* izreče, je zvuk ali glas vès drugačen, ko kadar se čerke *e* ali *o*, ali *i*, ali *u* itd. izrekvaajo, če ravno pri vsih v enacem naglasu ostanemo. Uzrok te različnosti je nezapopadljiva skrivnost narave. Da se te razne čerke izrečejo, je treba ustno votlino razno vpodobiti. In k temu so naše usta pred usti vsih žival posebno napravljena. Celò nekteri ptiči, ki se naučé človeški glas posnemati, niso nikdar v stanu raznih glasnic popolnoma razločno izreči. Zato je njih posnemanje v tem obziru sila nepopolno. Soglasnice izrekovati nam pomagajo trije telesni udje: ustnice, jezik in nebó. Pa tudi nosa je k temu močno treba. Če se zatisne, ni moč nekterih čerk izreči ali saj ne razločno in razumljivo. Očiten dokaz čudovite naprave naših ust, po kateri smo v stanu besede izrekovati, je brez dvoma tudi to, da se človeški umetnosti še ni poneslo, človeški glas s kakošno strogo ali mašino do dobrega posnemati. Petje se posnema, toda brez vsega včlenovanja zvukov in brez vsega razločka raznih glasnic. V mnogih orglah je neka pišal, ki ji „človeški glas“ pravijo. Al navadno daja le zvuke, ki se glasnicam *ai* ali *ae* bližajo. In vsa človeška umetnost ni v stanu ene same besede človeškega glasa ponoviti.

Je tedaj neprecenljivo dobro glas človeški. Kako žalostna bi bila človeška tovaršija na svetu, kako malo sreče bi življalo človeško društvo, ako bi ljudjé darú ne imeli, si svoje misli vzajemno razodevati in skrivnosti

svojega serca prijatlom zaupovati! Kako žalostna bi bila tvoja osoda, prijatelj moj, ako bi med tacimi reveži bil, ki so nemi (mutasti) rojeni!

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Drugi članek.

Zgodovinski pregled.

(Dalje.)

Tako so ti slavenski rodovi v celosti vkupej stanovali, samo ena betva Bojev se je posadila kraj iztočne strani pogorja, ktero današnji dan mejo med Štajerskim in Ogerskim, ter Austrijo in Ogerskim dela. Ali Celtom prišlim na slavensko zemljo je skoro ura odbila. Že Alexander veliki je rekel (Ariani Exped. Alex. M. I. 3. 4.), da so Kelti pravi veterinjaki, in Strabon, da nikjer niso mira imeli (Strab. IV. 229.) Okoli leta 48. pred Kristov. rojstvom so se iz Italije preselivši, Boji in Toriščani svoje soplemenike Skordiščane, kateri so zavezanci mogočnega dakogetskega kralja Boerebista bili, navalili. Boerebista se vzdigne in jih v kervavi bitki na Tisi potolče¹⁾ in njihovo zemljo tako opustoši, da se je dolgo puščava Bojev (deserta Bojorum) velela. Od tistega časa je moč panonskih Bojev in Tauriščanov zginila. Celtiške Boje, ki so čez Rajn in herkynske lese prišli v deželo današnjih Bavarov in Čehov in na zemljo Rakošanov — v austrijsko pokrajino na levem pobreežji Dunaja in prek Dunaja v današnjo solnogradsko vojvodino do štajerska meje, je pokončal kralj germanskih Markomanov Marobud 12 let pred Krist. rojstvom²⁾. Pod vladarstvom mogočnih Nemcov so zgubili svojo samostalnost, svoje običaje, jezik in narodnost, in so se v nemškem življi celò utopili. Današnji Bavari so ostanek tega stopljenega celtogermanskega roda.

Ko je moč v Panonii naseljenih Celtov poterta bila, so panonski in ilirski Slovenci ložej dihali in svoje deržavljsko življenje okrepljali, ali komaj enega okrotnika in potlačnika rešeni, jih je že drug — deželozeljni Rimljan čakal. Pa od tega hočemo na drugem mestu govoriti; povernimo se nazaj k Tauriščanom.

Da se bomo ložej znajdlji v zemljopisu Tauriščanov, nam je treba, vse studence o Tauriščanih poslušati. Hočemo tedaj po redu vse studence navesti, kateri od Tauriščanov govore. Pisali so od njih Strabon, Polybi, Caezar, Plini, Dio Cassi, Appian in Zosim. Posebno pa bomo se na Strabonove, Pliniove in Appianove izreke ozerli, ker ob njihovem času so Tauriščani že bolje Gerkom in Rimljanom znani bili, kakor v predkeršanski dobi. Pri Strabonu v 7. knigi (Strabon VII. Geog.) nahajamo: „Dežele Celtov, kateri so se zmešali s Traki in Iliri, je on (Boerabista, kralj dakogetski) obropal, Boje pod Kristasirom in Tauriske celò pokončal“.

Na drugem mestu (Strab. Geog. VII.) piše Strabon sledeče: „Zdaj so (Mysii) Bastarni vred s Traki zmešani, in ž njimi tudi celtiški rodovi Boji Skordiščani in Tauriščani“.

Spet v 4. knigi (Strabon Geog. IV.): „Za totimi (Likatjani) že v bližini adrijanskega morja v okolici Ogleje prebivajo nektere betve Noričanov in Karnov, k Noričanom spadajo tudi Tauriski“.

Dalje v ravno tisti knigi (Strabon Geog. IV.): „Okra je naj nižji breg Alp, in sicer tam, kjer se Karnov dotikajo, odtod gre blago na vozu do Pamporta (Nauporta, Verhnike); cela pot iznaša okoli 400 štadij.

¹⁾ Strab. lib. VII. — ²⁾ Tacit. Ann. II. 62.